

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **S. A.**, zast. Mgr. Davidem Netušilem, advokátem, se sídlem Politických vězňů 911/8, Praha 1, proti žalovanému: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, Praha 4, za účasti osob zúčastněných na řízení: I) E. A., II) S. A., proti rozhodnutí žalované ze dne 30. 10. 2019, č. j. MV-125549-5/SO-2019, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2020, č. j. 5 A 171/2019 - 52,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 1. 2020, č. j. 5 A 171/2019 - 52, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Předcházející řízení

[1] V záhlaví uvedeným rozhodnutím žalovaná zamítla odvolání žalobce a potvrdila rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 6. 8. 2019, č. j. OAM-722-25/PP-2017, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalované žalobu u Městského soudu v Praze. Shora označeným usnesením pak městský soud řízení o této žalobě zastavil. Uvedl, že vyzval žalobce usnesením ze dne 6. 12. 2019 k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy. Výzva byla zástupci žalobce doručena dne 15. 12. 2019, avšak stěžovatel soudní poplatek neuhradil. Proto městský soud řízení zastavil dle § 9 odst. 1 zákona č. 541/1991, o soudních poplatcích.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalobce

[3] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl výše uvedené usnesení městského soudu kasační stížností. Uvedl, že je sice pravdou, že byl usnesením doručeným jeho zástupci dne 15. 12. 2019 vyzván k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 15 dnů. S ohledem na mimořádnou finanční nouzi rodiny stěžovatele se mu nepodařilo shromáždit částku potřebnou pro zaplacení soudního poplatku, proto v běhu lhůty pro jeho zaplacení dne 30. 12. 2019 požádal o osvobození od soudních poplatků. Městský soud se však žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků nijak nezabýval a řízení zastavil.

[4] Stěžovatel poukázal na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1138/15, podle nějž v takovém případě soud musí nejprve rozhodnout o návrhu účastníka řízení na osvobození od soudních poplatků. I v případě, kdy účastníka soud od soudních poplatků neosvobodí, musí jej opětovně vyzvat k zaplacení soudního poplatku a stanovit mu k úhradě lhůtu. V opačném případě soud poruší právo účastníka na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. S ohledem na tyto skutečnosti má stěžovatel za to, že napadené usnesení městského soudu je nezákonné a v rozporu s běžnou rozhodovací soudní praxí.

[5] Žalovaná ani osoby zúčastněné na řízení se ke kasační stížnosti nevyjádřily.

III. Posouzení kasační stížnosti

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

[7] Kasační stížnost je důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud ze spisu městského soudu zjistil, že usnesením ze dne 6. 9. 2019, č. j. 5 A 171/2019 - 17, které bylo zástupci stěžovatele doručeno do datové schránky dne 15. 12. 2019, městský soud stěžovatele vyzval k zaplacení soudního poplatku za žalobu a za návrh na přiznání odkladného účinku celkem 4.000 Kč do 15 dnů od doručení výzvy. Dne 30. 12. 2019, tedy v poslední den lhůty pro zaplacení soudního poplatku, byl městskému soudu doručen návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků, který byl odůvodněn a opatřen vyplněným potvrzením o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech pro účely osvobození od soudních poplatků a řadou dalších příloh, kterými stěžovatel prokazoval své majetkové poměry. Nejvyšší správní soud dále ověřil, že městský soud na tento návrh stěžovatele nijak nereflektoval a dne 7. 1. 2020 vydal napadené usnesení o zastavení řízení.

[9] Zákonodárce v zákoně o soudních poplatcích určil, že řízení před soudy je zásadně zpoplatněno. Poplatková povinnost stíhá v případě poplatků za řízení toho z účastníků, jenž podává návrh na zahájení řízení [§ 1 písm. a) a § 2 zákona o soudních poplatcích]. Není-li poplatek za řízení zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty řízení zastaví (§ 9 odst. 1 téhož zákona). Zákon tedy jednoznačně stanoví jak povinnost soudní poplatek zaplatit, tak následky jejího nesplnění.

pokračování

[10] Existují však situace, v nichž soudní řízení soudnímu poplatku nepodléhá; děje se tak proto, aby nepřiměřeně tvrdé uplatňování poplatkové povinnosti nezpůsobilo ve svém důsledku překážku přístupu k soudu (tedy porušení čl. 36 Listiny základních práv a svobod). Institut osvobození od soudních poplatků je pak právě provedením bezpodmínečného ústavního imperativu čl. 36 Listiny. V soudním řádu správním je osvobození od soudních poplatků upraveno v § 36 odst. 3, podle něhož „*účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.*“ Zákon dále umožňuje ze závažných důvodů osvobodit účastníka od soudních poplatků zcela. Soud je povinen žádost o osvobození od soudních poplatků posoudit a rozhodnout o ní dříve, než řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku zastaví. Pokud by totiž žádosti vyhověl, nebylo by již možné řízení z tohoto důvodu zastavit. Rozhodnutí o žádosti, kterou soud pomínil, má tedy nepopíratelný vliv na další postup a rozhodnutí v této věci (srov. již citovaný rozsudek zdejšího soudu č. j. 6 Ans 13/2010 - 104, nebo též rozsudek ze dne 10. 10. 2008, č. j. 4 Ads 82/2008 - 27).

[11] Z citovaných rozhodnutí Nejvyššího správního soudu tedy vyplývá, že byl-li podán návrh účastníka na osvobození od soudních poplatků, je nutné o tomto návrhu nejprve rozhodnout. V případě, že takovému návrhu je zcela vyhověno, nepřichází v úvahu zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Pokud návrhu vyhověno (zcela nebo zčásti) není, je třeba účastníkovi poskytnout opětovně prostor pro úhradu soudního poplatku či jeho části. Opačný postup by znamenal odepření přístupu k soudu. Totéž vyplývá i z komentářové literatury: "*Dokud nebylo rozhodnuto o žádosti poplatníka o osvobození od soudního poplatku, nelze ho vyzvat, aby v určené lhůtě soudní poplatek zaplatil, a nelze ani vydat usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Jestliže takové žádosti nebude vyhověno, je třeba poplatníka znovu vyzvat k zaplacení poplatku a stanovit mu novou lhůtu. Lhůta k zaplacení soudního poplatku určená soudem má povahu lhůty procesní, soudcovské ... Smyslem úpravy není postihnout účastníka za nedodržení lhůty, nýbrž splnění poplatkové povinnosti a stanovení způsobu skončení řízení tam, kde poplatník svou povinnost přes poučení nesplní.*" (Waltz, R. Zákon o soudních poplatcích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 30).

[12] Stěžovatel dále správně citoval z nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 1138/15, v němž se uvádí: „*Neumožnění stěžovatelce zaplatit dodatečně soudní poplatek poté, co soud dospěl k závěru, že na její straně nejsou dány podmínky k osvobození od něj, je nutno kvalifikovat jako porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces dle ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.*“

[13] Za těchto okolností Nejvyššímu správnímu soudu nezbyvá než konstatovat, že městský soud, pokud zcela opomenul návrh stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a řízení zastavil, porušil zákon. Důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. byl tedy naplněn.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[14] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude městský soud vázán názorem vysloveným v tomto usnesení dle § 110 odst. 4 s. ř. s. a rozhodne nejprve o návrhu stěžovatele na osvobození od soudních poplatků. Podle způsobu rozhodnutí o tomto návrhu pak bude postupovat v řízení dále.

[15] V novém rozhodnutí ve věci městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. dubna 2020

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu